

Huisregels refugio's 2025

1. **Pelgrimspas:** Om gebruik te kunnen maken van een refugio's dien je in het bezit te zijn van een van de volgende "documenten":
 - a. Een pelgrimspas van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob (NGSJ)
 - b. Een routeboekje of stempelkaart van de Stichting Jabikspaad Fryslân.
 - c. Een routeboekje van het St. Odulphuspad, Bonifatius Kloosterpad of Klooster Claercampad of Ziltepad
 - d. Donateurs van de Stichting Alde Fryske Tsjerken (SAFT) kunnen van een refugio gebruik maken
2. **Aanmelding:** Minimaal 24 uur van tevoren telefonisch even overleggen met de contactpersoon van de kerk over beschikbaarheid en sleuteladres.
3. **Seizoen:** Van 1 april tot 1 oktober. Soms beschikbaar buiten deze periode.
4. **Welkom:** Tussen 17.00 tot 10.00 uur.
5. **Capaciteit:** Onderdak voor twee tot vier pelgrims.
6. **Slaapzak:** Houdt er rekening mee dat je zelfvoorzienend bent en in elk geval beschikt over een slaapzak. In de kerk zijn 2 tot 4 veldbedden. Zelf een slaapmatje meenemen verhoogt het slaapcomfort.
7. **Eten/drinken:** Soms is er in de buurt van de kerk iets te regelen of bij de plaatselijke horeca. Of kunnen vrijwilligers van de kerken een ontbijt of warme maaltijd aanbieden. Informeer bij de contactpersoon van de kerk.
8. **Refugio icoon:** De deelnemende kerken zijn herkenbaar door het internationale blauw-gele icoon van "Pelgrims voor pelgrims".
9. **Prijs:** Een team van vrijwilligers maakt het mogelijk dat pelgrims in hun kerken kunnen overnachten en maken daarvoor kosten. Daarom wordt een bijdrage gevraagd van € 20,-, en inclusief ontbijt: € 25,- p.p.p.n.
10. **Voorzieningen:** Er is water en een toilet aanwezig; geen douche.
11. **Niet toegestaan:** Koken en roken in de kerk. Geen kaarsen branden.
12. **Aansprakelijkheid:** kerken zijn verzekerd; echter niet voor alles. Wees je er van bewust dat schade die je veroorzaakt mogelijk verhaald kan worden op je aansprakelijkheidsverzekering.

De contact- en adresgegevens en route-informatie van alle Friese refugio's is te vinden op de sites van:

Stichting Santiago aan het Wad	www.santiagoaanhethwad.nl
Stichting Alde Fryske Tsjerken:	www.aldefrysketsjerk.nl
Stichting Jabikspaad:	www.jabikspaad.nl

Refugio's die aan of in de buurt van de onderstaande routes liggen, worden op de sites van de "padbeheer" vermeld:

Sint-Odulphuspad;	www.odulphuspad.nl
Bonifatius Kloosterpad:	www.bonifatiuskloosterpad.nl
Klooster Claercampad:	www.kloosterclaercamp.nl
Ziltepad	www.visitwadden.nl/nl/het-ziltepad

Pelgrims en refugio's

Pelgrimeren doe je niet zomaar. Pelgrims gaan om bijzondere, dikwijls persoonlijke reden te voet of op de fiets op weg en onderscheiden zich door het dragen van de Jacobsschelp, die gevonden wordt aan de Spaanse kusten van de Atlantische oceaan. Die nam men sinds de vroege Middeleeuwen mee naar huis als bewijs dat de tocht naar Santiago was volbracht. Niet alleen pelgrims onderscheiden zich, ook de overnachtingsplekken waar gebruik van wordt gemaakt zijn bijzonder: Refugio betekent letterlijk: 'toevluchtsoord' of 'vluchtheuvel'.

Ze bestaan in Europa meer dan 1000 jaar en maken tot op de dag van vandaag deel uit van kloostergemeenschappen, kerken, pastorieën en onderkomens van gemeenten en particulieren. Vooral in Zuid-Europese landen bestaat die traditie nog steeds. Vroeger ook in Nederland. Zo boden kloosters onderdak aan reizigers en pelgrims. Dat is tegenwoordig in Nederland een zeldzaamheid. Met de 19 Friese refugio's is een eeuwenoude traditie sinds 2018 weer terug. Ze liggen allemaal aan of in de buurt van de vijf Friese pelgrimsroutes. Refugio's worden ook aangeboden door particuliere eigenaren; zij zijn zelf pelgrim geweest en delen graag hun ervaringen met gasten. Leden van het NGSJ kunnen gebruik maken van deze refugio's. Info: www.santiago.nl

Overnachten in kerken

Refugio's in Friese kerken zijn een initiatief van Stichting Santiago aan het Wad en Stichting Alde Fryske Tsjerken (SAFT) in het kader van Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018. In dat jaar waren Sint-Jacobiparochie en Zwarte Haan aan de Waddenkust niet alleen beginpunten van de Friese pelgrimsroute het Jabikspaad, maar ook eindpunten. Vandaar de naam: 'Santiago aan het Wad' en 'Finistère aan het Wad'. Het biedt de mogelijkheid om eeuwenoude tradities van Europese pelgrimswegen 'naar Fryslân te halen' en de aandacht te vestigen op de rijke afwisseling van cultuur- en streeklandschappen in Fryslân. De ontwikkeling van deze landschappen gaat terug tot middeleeuwse tijden toen ca. 50 kloosters in dit gewest de basis legden voor het in cultuur brengen van zeekleigebieden, veen- en zandgronden. Bij de protestantse Reformatie in de 16^e eeuw (1580) gingen alle kloostergebouwen verloren. Wat bleef was het landschappelijk resultaat van hun werk. Indachtig het credo : "Terar dum prosim : ik moge verteren als ik maar nuttig ben." (lijfspreuk Cisterciënzer monniken van klooster Claercamp bij Rinsumageest). De vrijwilligers van de refugio's spelen een rol in het delen van ervaringen en verhalen. En delen geeft verbinding.

Nergens anders in Europa bevinden zich zoveel laatmiddeleeuwse kerken als in de Fries-Groningse kuststrook van de Waddenzee. Oude romaanse kerken bepalen overdag de 'skyline' van het open landschap. 's Nachts is het Waddengebied een van de weinige streken in Nederland en Noord Europa waar de sterrenhemel - vroeger een navigatiemiddel van de pelgrim – nog als vanouds is te beleven.

Veel kerken maken al 30 generaties deel uit van lokale gemeenschappen; de kerk was van iedereen. De toren wees naar de hemel, maar bezat ook een stevig fundament in de aarde. In geval van nood – zoals overstromingen – waren kerken op terpen letterlijk de enige veilige vluchtheuvels in het Noorden. Boeren zochten met hun vee soms toevlucht in de kerk.

Er is zelfs een Friese naam voor refugio in de kerk: "tsjemping"; een samentrekking van tsjerke (kerk) en camping.

Film: "Pelgrimeren in Fryslân

In 2018 heeft de Stichting Santiago aan het Wad de film "Pelgrimeren in Fryslân" over de Friese landschappen en pelgrimeren uitgebracht. De film is gemaakt door cineast Anton Stoelwinder uit Gorredijk en is te vinden op:

YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=votogvkH1YU>

Of zoekterm: santiago aan het wad

Meer info: www.santiagoaanhewad.nl